

vergadering **C76**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 1 december 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een Europees emissiehandelssysteem voor gebouwen en transport – 484 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitspraken van de minister over het Climactrapport – 559 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de inventaris van Vlaamse subsidies aan fossiele brandstoffen – 541 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de taxshift naar fossiele brandstoffen in het Vlaamse klimaatplan – 616 (2021-2022)	12

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een Europees emissiehandelssysteem voor gebouwen en transport – 484 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitspraken van de minister over het Climactrapport – 559 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Collega's, de Europese Commissie stelt in het kader van het 'Fit for 55'-pakket voor om een nieuw emissiehandelssysteem in te voeren voor gebouwen en wegtransport. Het toepassingsgebied van de Effort Sharing Regulation (ESR) zou weliswaar ook behouden blijven. Men hinkt dus een beetje op twee gedachten in de Europese Commissie om in de sectoren gebouwen en wegtransport reducties te bewerkstelligen. Op basis van dit voorstel zou die reductie dus zowel onder de bevoegdheid vallen van de lidstaten als onder het nieuwe emissions trading scheme (ETS), de zogenaamde 'double coverage'.

Of en in welke precieze vorm het systeem er komt, is nog niet beslist. Dat hangt onder meer af van de positie van de lidstaten. Belangrijk is dat het Vlaamse standpunt wordt voorbereid op basis van goede, objectieve cijfergegevens. Het is in die zin heel positief, minister, dat u een studie besteld hebt bij Climact om de impact van de voorgestelde hervorming te bepalen. Ik ga er natuurlijk van uit dat die studie in alle onafhankelijkheid is opgesteld.

Het rapport concludeert dat de voorgestelde koolstofprijs bij constant energieverbruik een aanzienlijke impact zou kunnen hebben op de energiefactuur van huishoudens, tot 460 euro per jaar tegen 2030. De auteurs van de studie zeggen er echter meteen bij dat meer energie-efficiëntie, een schonere energiemix en het hergebruik van veilingopbrengsten ertoe kunnen leiden dat de impact veel kleiner zal zijn, en dat door een slimme inzet van de veilinginkomsten ongewenste sociale gevolgen vermeden kunnen worden. Dat is een belangrijke nuance, die ik helaas niet terugzag in uw communicatie hierover, minister. Ik roep u dan ook op om in de toekomst de volledige bevindingen van de studie mee te delen, omdat het anders onmogelijk wordt om op een objectieve manier te oordelen over het voorstel en de mogelijkheden die het biedt.

Conceptueel kan men stellen dat het potentiële effect op de energiefactuur bijna exact overeenkomt met het geheel van de huidige heffingen op de totale energiefactuur. Deze vaststelling laat ook toe een globale hervorming van de energiefactuur door te voeren, zonder daarbij de gemiddelde energiefactuur significant te laten stijgen, maar wel een duidelijk prijssignaal te geven dat zuinig en milieuvriendelijk energieverbruik bevoordeelt. Een eenduidige Europese heffing kan bovendien klaarheid scheppen in de huidige complexiteit van toeslagen. Vervolgens kan een gericht flankerend beleid worden uitgewerkt, waarbij de zwaksten in de samenleving niet onevenredig hard getroffen worden, bijvoorbeeld via een vrijstelling op het basisverbruik. In nauw overleg met de federale overheid en de andere gewesten kan een samenwerkingsakkoord gemaakt worden waarin over de modaliteiten, de inning en de herverdeling van de middelen kan worden beslist. Dat is in theorie althans de mogelijkheid.

Wat het voorstel van de Commissie zelf betreft, stellen ook wij ons wel vragen bij de doelmatigheid op het vlak van emissiereducties. Het is niet omdat het bestaande ETS een efficiënt klimaatinstrument is om een verschil te maken voor de industrie

en de elektriciteitssector, dat dit ook zou gelden voor andere sectoren zoals transport en gebouwen. Daar spelen immers ook andere elementen een belangrijke rol, zoals de prijselasticiteit van de vraag, de beschikbaarheid van betaalbare alternatieven en andere niet-financiële drempels. Ook het werken met eenzelfde prijsprikkel in zowel rijkere als armere lidstaten roept wel wat vragen op. Er zijn namelijk vrij aanzienlijke verschillen, zowel qua morfologie van de gebouwen als qua inkomsten van de inwoners.

Los van de voorgaande bedenkingen zou ik u toch willen vragen om het huidige Europese voorstel niet a priori als een bedreiging te zien, maar eerder als een opportuniteit om onze energiefactuur op een ecologisch en sociaal duurzame manier te hervormen, iets waarover we in deze commissie al een aantal jaren spreken.

Ik heb daarom een aantal vragen, minister.

Wat was de precieze opdracht voor de auteurs van de studie? Welke bijstellingen zijn er op vraag van u en uw kabinet gebeurd in de loop van het proces?

Welke conclusies trekt u uit het onderzoek van Climact en het Öko Institute? In welke mate hebben ze uw positie over het Europese voorstel beïnvloed?

Hoe verhoudt uw communicatie zich tot de conclusies van Climact zelf, meer bepaald tot het persbericht dat op hun website werd geplaatst en heel wat vragen oproept over de eerdere perscommunicatie?

Hoe staat u tegenover de vaststelling dat een Europese prijs op verwarmingsbrandstoffen van 100 euro per ton CO₂ equivalent is aan het totaal aan heffingen dat nu al wordt geheven op de energiefactuur? Ziet u daarin een opportuniteit om de globale energiefactuur in samenspraak met de Federale Regering en de andere gewesten te hervormen?

Plant u daar stappen om bijvoorbeeld tot een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en de andere gewesten te komen?

Zult u in het kader van de voorstellen in het 'Fit for 55'-pakket nog andere studies bestellen? Zo ja, waarover, en wanneer kunnen we de resultaten daarvan verwachten?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik wil beginnen met me aan te sluiten bij de oproep van collega Bothuyne. Het studiebureau maakt een studie in opdracht van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA). Wanneer dan na uw communicatie als minister een persbericht verschijnt van datzelfde studiebureau waarin wordt aangeraden om de volledige studie te lezen en wanneer uit andere communicatie blijkt dat enkel de slechte kant van de medaille wordt belicht, dan is dat toch pijnlijk.

Dergelijke studies zijn zeer waardevol, de opdracht op zich is dus zeer goed, maar dan kan men daar niet enkel uit halen wat in het communicatiekraam past. Het is belangrijk om daar genuanceerd over te communiceren. En nog belangrijker is dat men daarmee opnieuw het hele energiebeleid, dat heel sterk in beweging is – dat is vanmorgen nog maar eens bevestigd –, problematiseert. Dat geeft een beetje een bedreigend gevoel. Maar tegelijkertijd houdt dit heel veel kansen in, die we het best zo goed mogelijk benutten.

In het rapport zelf stonden vier conclusies, waar ik op wil voortbouwen. Ten eerste is de emissiehandel op zichzelf onvoldoende om de vereiste reducties te realiseren tegen 2030, maar kan die wel worden gebruikt om andere beleidsmaatregelen te steunen.

De tweede conclusie gaat over het combineren van emissiehandel met andere klimaatmaatregelen. In dat geval verwachten we een koolstofprijs tussen 70 en 100 euro tegen 2030.

Ten derde zou bij een constant energieverbruik een dergelijke koolstofprijs een aanzienlijke impact kunnen hebben op de energiefactuur van huishoudens. Meer energie-efficiëntie, een schonere energiemix en het hergebruik van veilingopbrengsten zijn allemaal belangrijke hefboomen om ongewenste sociale gevolgen te vermijden.

Tot slot zou het Vlaamse Gewest over de periode 2026-2030 tussen 5 en 8 miljard euro aan veilingopbrengsten ontvangen. Deze opbrengsten zullen een belangrijke rol moeten spelen in het vermijden van ongewenste sociale en economische gevolgen.

Enkel in het geval van een ongewijzigd beleid zouden de energie-uitgaven stijgen in de mate die u als minister hebt aangekondigd. Aangezien er enige tijd is verlopen tussen het stellen van deze vraag en de bespreking vandaag, ga ik ervan uit dat u intussen de aanbeveling van het studiebureau ter harte hebt genomen en de volledige studie hebt gelezen.

Onderschrijft u de vier conclusies die Climact zelf naar voren schuift?

Zoals Climact aangeeft, zijn meer energie-efficiëntie, een schonere energiemix en het hergebruik van veilingopbrengsten allemaal belangrijke hefboomen om ongewenste sociale gevolgen te vermijden. Voldoen de huidige maatregelen daar in voldoende mate aan? Hebt u de huidige en al geplande maatregelen in het licht van deze studie geëvalueerd?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, zoals collega Bothuyne ook aangeeft, vind ik het belangrijk dat ons beleid, maar ook onze Vlaamse standpunten, gebaseerd zijn op goede en objectieve feiten en cijfers. Zeker wanneer het gaat over belangrijke dossiers, zoals de kosten van de klimaattransitie en de energiefactuur van burgers en bedrijven, is het noodzakelijk dat het beleid voldoende onderbouwd is. Het is daarom ook dat het VEKA op mijn vraag een opdracht heeft laten uitvoeren over de mogelijke impact van een uitbreiding van het ETS-systeem naar gebouwen en transport.

Ik denk dat de studie een antwoord geeft op de vragen die we beantwoord wilden zien. Ik denk ook dat de feiten, de berekeningen en de cijfers die in de studie worden voorgelegd, door niemand echt in twijfel worden getrokken. Maar welke conclusies precies uit de objectieve feiten en cijfers moeten worden getrokken, dat is natuurlijk wel aan de politiek. Het is logisch dat daar ook meningsverschillen over kunnen bestaan. Ik kom daar dadelijk op terug.

Er waren drie grote onderzoeksvragen voor deze studie. Eén: wat zijn de verschillende opties om de gebouwen- en de transportsector onder het systeem van emissiehandel te brengen? Twee: wat is de mogelijke impact op de emissies van deze sectoren? En drie: wat zijn de voornaamste voor- en nadelen? De studie werd begeleid door een stuurgroep, waar ook iemand van mijn kabinet deel van uitmaakte. Die stuurgroep heeft op verschillende momenten de voortgang van de studie besproken en input gegeven voor het verdere verloop van de studieopdracht.

Het onderzoek leert ons dat een emissiehandelssysteem voor transport en gebouwen vanaf 2026 op zich slechts tot beperkte emissiereducties zal leiden tegen 2030, tenzij er een zeer hoge koolstofprijs – ver boven de 100 euro per ton – zou

worden opgelegd. Daarnaast toont de studie een onmiddellijke en belangrijke impact op de energiefactuur van de Vlaamse gezinnen.

Mede op basis van de resultaten uit de studie hebben we met de Vlaamse Regering geconcludeerd dat een Europees emissiehandelssysteem geen geschikte manier is om de nodige emissiereducties te realiseren in gebouwen en transport.

Ik heb inderdaad geconstateerd dat Climact het ook nodig vond om zelf een persbericht op de eigen website te plaatsen, waarin een aantal accenten die voor hen belangrijk zijn, worden gelegd. Ik heb daar ook geen probleem mee. Het gaat bijvoorbeeld om de inkomsten voor de overheid, de mogelijkheden om die inkomsten aan te wenden om de sociale impact van het ETS-systeem op te vangen, de lagere sociale impact mits investering in energie-efficiëntie, en dat emissiehandel inderdaad slechts beperkte emissiereducties zou realiseren voor 2030, maar dit toch andere maatregelen kan ondersteunen.

Het klopt dat de inkomsten uit het nieuwe ETS zouden terugvloeien naar de lidstaten. Dat weten we allemaal. We hebben dat ook nooit ontkend. Maar in het voorstel van de Europese Commissie gebeurt dat natuurlijk niet volledig. Sta mij toe dat ik als minister ook naar het gehele plaatje kijk. Over de periode 2026-2030 zou Vlaanderen door de herverdelingsmechanismen zo'n 420 miljoen euro zien wegvloeien naar andere lidstaten. Die 420 miljoen euro gaat dan niet naar ons, maar naar anderen, dus er is dan wel een tekort.

Ik ben dus niet overtuigd dat een ETS-systeem effectief andere maatregelen zal ondersteunen. Waarom zou een Europese CO₂-taks onze Vlaamse renovatieplicht ondersteunen? Zelfs indien mensen hun huis renoveren, zoals wij het hen opleggen via de renovatieplicht, zouden die mensen toch nog bijkomend geconfronteerd worden met een Europese CO₂-taks. De inspanningen van de mensen die hun huis renoveren, moeten beloond worden met een lagere energiefactuur. Ik vind het dan ook heel moeilijk uit te leggen aan de mensen dat de verlaging van hun energiefactuur voor een deel weer teniet zou worden gedaan door een Europese CO₂-taks. Indien er andere inzichten zijn in de commissie, dan hoor ik ze ook graag. Er is ook het voorstel van de Europese Commissie waaruit toch heel duidelijk blijkt dat wij 420 miljoen euro minder zouden krijgen en dit in tegenstelling tot wat wij erin steken. Graag al uw inzichten.

Dan is er de vraag rond de verwarmingsbrandstoffen van 100 euro per ton CO₂. We hebben inderdaad nood aan een taxshift, weg van de fossiele brandstoffen. Dit zal een gezamenlijke inspanning vergen door de Vlaamse en federale overheid. De federale overheid dient Vlaanderen hierbij ook de wettelijke mogelijkheid te bieden om een heffing op het verbruik van fossiele brandstoffen in te voeren. We gaan hierover dit jaar nog in overleg met de federale overheid.

Zelf zetten we uiteraard ook de nodige stappen om de elektriciteitsfactuur te verlagen. Denk maar aan de aardgasheffing. Deze inkomsten zullen grotendeels worden gebruikt voor een taxshift van de elektriciteit.

Om de businesscase van warmtepompen tegenover ketels op fossiele brandstoffen te verbeteren, zal aan de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) gevraagd worden om een voordelig tarief op te zetten.

Vanaf 1 juli 2022 zullen de maximale kosten die netbeheerders mogen aanrekenen voor de aansluiting op het aardgasnet geschrapt worden voor nieuwbouwwoningen. Hierdoor komt een budget van 34 miljoen euro per jaar vrij, dat we dan weer kunnen gebruiken voor de taxshift.

In samenspraak met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en in het kader van het aangescherpte Lokaal Energie- en Klimaatpact zien we erop

toe dat lokale besturen geen nieuwe beslissingen kunnen nemen met betrekking tot de lokale heffingen op masten en sleuven van Elia. Dit levert een verlaging op van de elektriciteitsfactuur met 11 miljoen euro per jaar.

De certificatensteun voor alle nieuwe en ingrijpende gewijzigde warmte-krachtkoppelingen (wkk's) op fossiele brandstoffen wordt volledig afgebouwd vanaf 2023, dus dat is vrij snel. Ook de investeringspremie voor micro-wkk's op fossiele brandstoffen wordt vanaf 1 januari 2022 afgeschaft. Hiermee verlagen we de elektriciteitsfactuur op kruissnelheid met ongeveer 170 miljoen euro per jaar.

Daarnaast halen we jaarlijks ook voor ongeveer 8 miljoen euro aan kosten voor openbare verlichting uit de energiefactuur, en zetten we ook relancemiddelen in met ditzelfde doel.

Recent heeft de Vlaamse Regering op mijn initiatief nog beslist om volgend jaar voor 147 miljoen euro groenestroomcertificaten op te kopen.

Er zijn voorlopig geen bijkomende externe studies gepland binnen mijn beleidsdomein in het kader van de standpuntbepaling voor het 'Fit for 55'-pakket, dus we zullen het hiermee moeten doen.

Ik deel natuurlijk ook de bezorgdheid van de heer Aerts over de sociale impact van het energie- en klimaatbeleid. Daarom ben ik eerder terughoudend over de uitbreiding van de emissiehandel naar transport en gebouwen. Ik ben nog niet overtuigd, maar als jullie mij willen overtuigen, hoor ik graag jullie argumenten.

Ik ben het er uiteraard mee eens dat het noodzakelijk is om maatregelen te nemen om de energie- en mobiliteitsarmoede, en eigenlijk armoede in alle vormen, tegen te gaan. Binnenkort breng ik daarom ook een nieuw energiearmoedeplan naar de Vlaamse Regering. Ik vind dat we daarvoor toch nog wel iets extra's moeten doen. Mijn bezorgdheid blijft ook over de noodkoopwoningen. We hebben daarvoor tientallen miljoenen extra voorzien en ik vind het echt wel cruciaal dat die middelen ook naar die doelgroep gaan. Voorlopig zie ik op dat vlak weinig beweging. We zullen dus kijken hoe we er toch voor kunnen zorgen dat we die extra miljoenen – ik moet nog eens nakijken of het over 20 of 50 miljoen euro gaat – op een goede manier kunnen inzetten. Er komt dus binnenkort een nieuw energiearmoedeplan.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Dank u wel, minister. Ik ben blij met uw genuanceerde lezing van de studie zoals die vandaag te berde is gebracht. Het is jammer dat dat niet op dezelfde manier in de pers is gekomen, zeker omdat we voor een bijzonder uitdagende transitie staan. Daar moet ik u zeker niet van overtuigen.

Het klimaatplan dat u met de regering op tafel hebt gelegd, bevat een aantal moeilijke keuzes, en bevat een aantal keuzes die uiteraard ook kritiek en vragen uitlokken. Daarom is het bijzonder belangrijk om altijd genuanceerd en zo juist mogelijk te communiceren als het gaat over het klimaatbeleid en de impact daarvan op de factuur van de mensen. En de waarheid is dat een goed klimaatbeleid uiteindelijk moet zorgen voor lagere facturen, op een structurele manier, voor de Vlaamse gezinnen en bedrijven. Maar in zo'n transitie zijn er natuurlijk belangrijke stappen te zetten. En bij het zetten van die stappen moeten we ervoor zorgen dat we iedereen ook meekrijgen.

Ik heb in mijn vraagstelling zelf geduid dat we heel wat conceptuele vragen hebben bij een Europees emissiehandelssysteem voor transport en gebouwen, dit in tegenstelling tot een systeem voor industriële installaties, die op Europese en we-

reelschaal concurreren met elkaar en vergelijkbaar zijn met elkaar. En dat is helemaal niet het geval als het gaat over de kwaliteit van onze woningen, de manier waarop we ons transport organiseren, de noden aan transport, de densiteit van de wegen. Maar ook de inkomens van de mensen in Europa zijn heel verschillend. Dus zo'n 'one size fits all'-oplossing vanuit Europa is verre van evident voor deze sectoren, denken we.

Nu, als we niet meegaan in dat verhaal, legt dat natuurlijk wel de verantwoordelijkheid en de druk ten volle bij onszelf, en in de eerste plaats bij Vlaanderen, om ervoor te zorgen dat zowel in het transport als in gebouwen de beoogde reducties worden bewerkstelligd. En in die zin ben ik blij met hetgeen u zegt hierover, met die noodzakelijke taxshift. Dat is toch wel een belangrijke boodschap die u meegeeft: we gaan weg van elektriciteit, naar een heffing op het verbruik van fossiele brandstoffen. Ik denk dat, als Vlaanderen daar de mogelijkheid toe krijgt, dat inderdaad een heel grote stap zou zijn. Ik had daaromtrent dus graag wat meer duiding over uw aanpak. U kondigt ook overleg aan met de Federale Regering. Loopt er op dit moment al overleg, zijn er al stappen gezet? En wat is dan de timing die u voor ogen hebt?

Wat betreft het objectiveren van het klimaatbeleid en het zoeken naar een draagvlak voor een klimaatbeleid – u hebt één studie besteld, en voorlopig geen andere – ligt er wel nog heel veel werk op de plank. Ik denk dat we ook vanuit dit parlement een belangrijke rol te spelen hebben. Ik heb het gezegd in het plenaire debat over het klimaatplan: ik denk dat we terug naar een Vlaamse klimaatcommissie moeten gaan om ervoor te zorgen dat we tijd kunnen nemen om met experts, met sectoren aan tafel te gaan zitten. Op die manier kunnen we op een transparante manier het debat over de maatregelen en de effecten ervan op de mensen en de bedrijven ten volle voeren. Maar daar komen we ongetwijfeld later nog op terug.

Bedankt voor de antwoorden, en ik kijk uit naar de bijkomende antwoorden op de gestelde vragen.

De voorzitter: Straks staat in de regeling der werkzaamheden de opstart van een eventuele klimaatcommissie ter bespreking. Dus daar komen we straks in besloten vergadering zeker op terug.

De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Bedankt voor het genuanceerde antwoord, inderdaad. Ik moet zeggen dat ik het vandaag redelijk veel eens ben met collega Bothuyne. Het klimaat heeft inderdaad geen nood aan het creëren van angst, en zo klonk het wel echt uit uw boodschap, nadat u de studie net gekregen had. Dan zijn deze veel genuanceerdere antwoorden veel waardevoller, minister. Daar kunnen we veel meer mee doen.

Het is goed dat er studies gedaan worden, het is goed dat er ook vragen gesteld worden bij zaken die door Europa worden voorgesteld. Ons Europees Parlement heeft ook nog een heel aantal vragen bij de voorstellen rond ETS, dus dat op zich is geen probleem. Maar om dan meteen de focus te leggen op hoeveel het bij ongewijzigd beleid meer zou kosten in de portefeuille van elk gezin, dat is gewoon meer angst creëren. Daarmee help je de hele zaak van het energiebeleid en het klimaatbeleid niet vooruit. Ik zou dus veel liever ook deze genuanceerde meningen in de pers horen dan enkel hier in de commissie.

Ik heb geen bijkomende vragen. Ik ben blij dat ons voorstel om verdere hoorzittingen te organiseren rond het klimaatbeleid en rond dit plan zelfs nog een upgrade kan krijgen. Maar daarover spreken we straks verder, dat komt later nog aan bod.

De voorzitter: Dat is voor de regeling der werkzaamheden.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het antwoord van de minister is nu zeer uitvoerig. Het is misschien jammer dat we pas nu deze vraag konden behandelen, waar de feiten eigenlijk al minstens vier weken geleden in de pers verschenen zijn. Ik denk ook niet bepaald dat er inhoudelijk toen veel anders gezegd is dan wat nu zeer uitgebreid en daardoor ook meer met nuance uitgelegd kan worden.

Collega Aerts, soms is het ook goed dat je de dingen eens scherpstelt. Dat gaat niet over angst aanjagen, dat gaat er eerder over dat je door het eens scherp te stellen zoals het is of niet is, inderdaad een debat krijgt. Als we dan het debat in alle sereniteit kunnen voeren, helpt ons dat vooruit.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik wil misschien gewoon toevoegen dat het inderdaad interessant is. Ik steun ook wel de vraag van de hoorzittingen. Het kan voor ons misschien ook nieuwe elementen naar boven brengen. Ik denk dat ik het totaalplaatje van de studie op een juiste manier heb gebracht. Ik zie ook andere landen, niet alleen Vlaanderen, toch goed kijken wat zo'n emissiehandel nu betekent. Het is goed dat we dat met alle elementen bekijken.

Ondertussen hebben wij, hoop ik, ook – ik denk het wel – een schrijven gericht aan collega Van Peteghem om samen te kijken naar die taxshift, zodat we dat goed op elkaar kunnen afstemmen, zowel Vlaams als federaal. Dat was ook een vraag van collega Bothuyne, denk ik.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): We zullen er mee voor helpen zorgen dat dat schrijven op de juiste manier beantwoord wordt. De samenwerking is cruciaal, ook in dezen.

Het is ook een boodschap die we moeten meegeven aan de federale minister van Klimaat Khattabi, die op haar beurt wat ongenueanceerd het systeem van het ETS voor transport en gebouwen al omarmd heeft en met een klimaatbonus al in het vooruitzicht gesteld had om dat geld uit te delen. Dat is er nog niet, het systeem is er nog niet. Dus eerst met elkaar spreken en dan communiceren is allicht nuttiger en zal beter zijn om het draagvlak voor het beleid te verhogen. Dat geldt voor corona, maar dat geldt ook voor het klimaatbeleid.

Ik ben ervan overtuigd dat we niet alleen hoorzittingen moeten organiseren, maar inderdaad een aparte klimaatcommissie of subcommissie moeten oprichten, zodat we daar met de nodige aandacht vanuit het parlement naar kunnen kijken. Maar dat is voor straks bij de regeling der werkzaamheden.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik wil vooral reageren op collega Gryffroy: scherpstellen is één zaak, maar als je expliciet naar de stijgingen van de energiefacturen van gezinnen gaat verwijzen in plaats van naar het algemene beleid, is dat volgens mij wel een klimaat scheppen waar de echte klimaatproblematiek geen boodschap aan heeft en ook het energiebeleid niet. Het zou veel beter zijn als die thema's wat positiever benaderd kunnen worden, wat niet betekent dat je dan automatisch alles maar blindelings moet uitvoeren. Maar een positieve ingesteldheid gaat ons veel verder helpen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de inventaris van Vlaamse subsidies aan fossiele brandstoffen – 541 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Dit is een poging, denk ik, om in aansluiting op het vorige debat naar objectieve, niet-controversiële gegevens te gaan zodat er correct over gecommuniceerd kan worden, namelijk de inventaris van subsidies aan fossiele brandstoffen.

Minister, de federale overheid heeft al zo'n inventaris gepubliceerd, in mei van dit jaar, met een overzicht van al de verschillende mechanismen, bedragen en begunstigten van alle subsidies die nog naar fossiele brandstoffen gaan. De bedoeling daarvan is ten eerste tegemoetkomen aan de vraag van de Europese Commissie om dat te doen, met de ambitie die steunmechanismen te heroriënteren naar een klimaatneutraal beleid, want in het kader van een klimaatneutraal beleid is het natuurlijk vrij absurd om tegelijkertijd subsidies te blijven geven aan fossiele brandstoffen, die bij uitstek niet klimaatneutraal zijn.

In Vlaanderen bestaat een dergelijke officiële inventaris bij mijn weten niet, ondanks het feit dat we inderdaad nogal wat instrumenten hebben die eigenlijk nog altijd subsidies geven aan fossiele brandstoffen op kleine schaal, zoals bijvoorbeeld premies voor het installeren van condensatieketels, gasketels en in een aantal gevallen zelfs nog stookolieketels, in het kader van de renovatiepremie. Er is de premie van gas.be, die al dan niet ook als overheidsgeld kan worden beschouwd, maar die in ieder geval door de Vlaamse Regering wordt gepromoot. Er zijn ook specifieke premies voor het bedrijfsleven: de ecologiepremie voor kmo's, maar ook alle verschillende steun- en subsidiemechanismen voor bedrijven en economische sectoren die heel uitdrukkelijk en vaak zelfs heel intensief gebruikmaken van fossiele brandstoffen.

Ik vroeg mij dus af of het niet meer dan logisch zou zijn dat Vlaanderen een vergelijkbare inventaris zou opmaken, als dat al niet überhaupt moet. De eerste vraag is dus: is Vlaanderen ook verplicht om in antwoord op die vraag van de Europese Commissie net als de federale overheid een eigen inventaris van fossielebrandstofsubsidies op te maken? Zo ja, wanneer zal dat dan gebeuren, al dan niet gekoppeld aan een afbouwplan? Kunt u ons zeggen hoeveel subsidies er vandaag vanuit de Vlaamse overheid naar fossiele brandstoffen gaan? Welke budgetten zijn daar de voorbije vijf jaar aan besteed? Heel concreet: moeten we de premie voor gasboilers die door gas.be wordt aangeboden, beschouwen als middelen van de Vlaamse overheid? Als dat niet van de Vlaamse overheid is, is het dan logisch dat die Vlaamse overheid daar wel promotie voor maakt?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Tobback, ik deel eigenlijk grotendeels hetgeen u hier meedeelt. We hebben in 2019 een lijst met de Vlaamse energiesubsidies opgesteld, inclusief de subsidies voor fossiele energie. Deze lijst is goedgekeurd door de Vlaamse Regering als onderdeel van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP). Omdat de andere entiteiten op dat moment nog geen overzicht hadden, is deze lijst niet samen met het definitieve Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) genotificeerd aan de Europese Commissie. Gezien de blijvende vertraging bij de andere entiteiten is de Vlaamse lijst later in 2020 alsnog genotificeerd aan de Europese Commissie. Verder is in het NEKP opgenomen dat de federale overheid een inventaris opmaakt van alle fossielebrandstofsubsidies om te communiceren aan

de Europese Commissie tegen eind 2020, en een federaal actieplan opmaakt tegen 2021 om de subsidies voor fossiele brandstoffen stap voor stap te doen uitdoven, rekening houdend met onder meer het garanderen van de bevoorradingszekerheid van het land. De federale inventaris met een overzicht van de federale subsidies voor fossiele brandstoffen is inderdaad in mei van dit jaar opgeleverd. Uit deze inventaris bleek dat er jaarlijks voor 11,2 miljard euro aan directe subsidies aan fossiele brandstoffen wordt verstrekt, en voor 2,1 miljard euro aan indirecte subsidies.

Wat het opstellen van een actieplan betreft, heeft de federale overheid bij mijn weten nog geen initiatief genomen. Ik wacht het federale actieplan in ieder geval niet af. Op korte termijn zal ik de belangrijkste Vlaamse fossiele-energiesubsidies binnen mijn bevoegdheid stopzetten. De exploitatiesteun voor nieuwe kwalitatieve wkk's op fossiele brandstoffen wordt in 2023 al stopgezet. Verder zal de decretaal bepaalde maximale kostprijs van 250 euro voor de aansluiting op het aardgasnet vanaf 1 januari 2022 ook worden afgeschaft. Ook de investeringspremie voor kwalitatieve micro-wkk's op fossiele brandstoffen wordt volgend jaar geschrapt.

De lijst met Vlaamse subsidies die in 2019 is gepubliceerd, geeft een overzicht van de op dat moment bestaande Vlaamse energiesubsidies, waaronder die voor fossiele brandstoffen. Nog niet alle Vlaamse fossiele-energiesubsidies zitten erin vervat. Prioriteit werd gegeven aan de voorbereidingen om deze subsidies waar mogelijk uit te faseren. Het is sowieso mijn bedoeling om deze lijst uiterlijk tegen de eerstvolgende nationale voortgangsrapportering te actualiseren, dus dat gaan we doen.

Wat betreft uw vraag over de premie van gas.be voor een gasboiler: neen, dat zijn geen middelen van de Vlaamse overheid, ook niet van Fluvius. Volgens onze informatie wordt deze premie door Fluxys gesponsord. Ik zou het logisch vinden dat gas.be en Fluxys deze premie stoppen. We hebben in het verleden geen specifieke promotie gevoerd voor deze premie, maar die wel vermeld op de website en in de premiebrochures als onderdeel van de verschillende premiestelsels voor energie die momenteel beschikbaar zijn. Ik heb gevraagd om geen melding meer te maken van deze premie op de website van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) of in de premiebrochures van de Vlaamse overheid. Het lijkt me logisch dat gas.be en Fluxys deze premie gewoon doen stoppen.

De lijst wordt verder afgewerkt, collega Tobback. Ik deel uw mening, maar ondertussen zijn we een en ander aan het afschaffen. We moeten vooral zorgen dat we die subsidies zo veel mogelijk stopzetten.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, ik dank u voor de duidelijkheid over de premie van gas.be. Wat dat betreft, deel ik uw mening over wat de logica voorschrijft, namelijk dat we daar geen promotie meer voor moeten maken.

Op dit moment is er een vrij versnipperd beeld van allerlei zaken die zullen worden stopgezet, zaken die nog niet zijn opgenomen en noem maar op. Dat kan de indruk geven van een versnipperd beleid en enige selectiviteit in wat er wel en niet wordt opgenomen, net zomin als dat er op dit moment een duidelijke horizon of tijdskaal is van wanneer zaken zullen worden stopgezet. Ik wil toch aandringen dat er zo spoedig mogelijk een volledige inventaris wordt opgemaakt waarin alles is opgenomen, en ook een volledig tijdspad over wat wanneer in aanmerking komt om te worden afgeschaft. Minister, op dit moment zijn er al een aantal zaken aangekondigd om te verdwijnen, en een aantal andere zaken die nog niet op de lijst staan. Dat geeft een vals beeld en laat toe om daar nogal selectief uit te citeren. Ik hecht geloof aan uw ambitie om daar een einde aan te maken. Het is wel nodig dat het wat helderder gebeurt dan het vandaag gebeurt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de taxshift naar fossiele brandstoffen in het Vlaamse klimaatplan – 616 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, het gaat opnieuw over de taxshift van gas naar elektriciteit. We hadden het daarnet over de kleinere maatregelen die puntsgewijs worden genomen, maar voor de grote shift moet u in overleg gaan met de federale overheid. Daarvoor ontbreekt evengoed een plan van aanpak. Over welke termijnen en welke bedragen ziet u dat verlopen?

U had het daarnet over het schrappen van de forfaitaire aansluitingskosten, maar er is toch ook nog gewoon de shift van taksen op elektriciteit naar taksen op gas.

En ik vroeg mij af hoe u daar ook nog op zult inzetten.

Meer specifiek over warmtepompen wordt in het klimaatplan verwezen naar het voordelige distributietarief dat aan de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) gevraagd wordt. De VREG heeft daar zonet nog op gereageerd dat zij in principe steeds technologie-neutraal zijn, wat betekent, als ik het kort samenvat, dat het antwoord dan 'neen' is. Gaan we dat dan blijven vragen of bestaan er andere mogelijkheden, die er vandaag nog niet zijn, om de warmtepompen te bevoordelen? De meeste zitten natuurlijk in het naar beneden krijgen van de elektriciteitsfactuur.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik denk dat ik grotendeels al geantwoord heb op de vragen.

De taxshift met betrekking tot de fossiele brandstoffen en meer bepaald aardgas zal worden verwezenlijkt door een reeks van maatregelen, die in sommige gevallen parallel en in andere gevallen opeenvolgend zullen plaatsvinden. Daarnaast stellen we inderdaad ook de invoering van een aardgasheffing bij niet-residentiële afnemers voor op de aansluiting van het lage-, midden- of hogedrukaardgasnet. Het Vlaamse Gewest kan daarbij in overeenstemming met artikel 170, §2, van de Grondwet zowel aansluitingen op een Fluviusnet als op een Fluxysnet – dat is wel federaal – belasten. Het tarief zal net zoals bij elektriciteit op maandbasis worden gegeven en de heffing zal voor de energieleveranciers voor rekening van de Vlaamse overheid worden geïnd en aan haar worden doorgestort. En die inkomsten uit deze nieuwe heffingen zullen vooral worden gebruikt voor de financiering van de taxshift.

Ondertussen, zoals ik eerder heb gezegd, zijn we ook heel wat subsidies, wkk's, aardgasaansluitingen enzovoort aan het schrappen. De taxshift zal verder ook gebeuren door enerzijds bepaalde kosten die nu in elektriciteits- en distributietarieven zijn opgenomen, rechtstreeks vanuit de begroting te vergoeden, waardoor de al vermelde financieringswijze zal worden gebruikt. Dit heeft als effect dat voor elke euro die op die manier uit de tarieven wordt gehaald, de burger een netto-effect ondervindt van 1,21 euro, aangezien daardoor immers ook het heffen van 21 procent btw wordt vermeden. Anderzijds is het ook de bedoeling om bepaalde openbardienstverplichtingen die nu opgelegd zijn aan de elektriciteitsdistributienetbeheerder te herbekijken en een aantal in de toekomst te verschuiven en aan

de aardgasdistributienetbeheerder op te leggen. Dit laatste houdt op zich ook een verschuiving in van de elektriciteitsfactuur richting de gasfactuur.

En zoals ik eerder heb gezegd: ik denk dat de weg ook ingeslagen is met de maatregelen die we nu aan het nemen zijn. Natuurlijk is het werk niet af, maar we zullen daar de komende maanden en jaren nog verder naar kijken. In verband met een aantal zaken kan ik vanuit Vlaanderen nog niets doen. Vandaar dat ik binnenkort samenzit met mijn collega Van Peteghem om te kijken hoe we daar nog een aantal zaken alsnog kunnen doen richting de taxshift.

Om de businesscase van de warmtepompen te verbeteren, heb ik aan de VREG gevraagd om, zoals momenteel al in enkele Europese lidstaten het geval is, een voordelig distributienettarief voor warmtepompen in te voeren, bijvoorbeeld via een afzonderlijke teller, dat rekening houdt met de positieve rol die warmtepompen qua flexibiliteit kunnen bieden aan het distributienet. Directe tarifaire instructies kunnen inderdaad niet aan de regulator worden gegeven, maar algemene beleidsrichtsnoeren zijn wel toegelaten. Artikel 4.1.32 van het Energiedecreet bevat momenteel al 22 richtsnoeren, en we bekijken dan ook momenteel hoe we dit, los van het overleg met de VREG, juridisch als een algemene beleidsrichtlijn kunnen formuleren, zonder dat we ons daarmee op hun terrein begeven. De reden waarom er vandaag in 80 procent van de gevallen bij nieuwbouw nog een aardgasaansluiting is, is dat die warmtepompen natuurlijk nog te duur zijn.

Ergens is het ook wel logisch: als mensen een beslissing moeten nemen, dan kijken ze natuurlijk ook vooral naar de kostprijs. Dat is ook de reden waarom we hebben gezegd dat we daar een voordelig tarief willen, omdat we geloven in de technologie van de warmtepompen. Die zal ons helpen bij de klimaattransitie. Als we willen dat mensen er ook gebruik van maken, dan moet er natuurlijk ook een voordelig tarief komen. We hebben die vraag gesteld aan de VREG. We gaan ook kijken of we dat, zonder op hun terrein te komen, juridisch via richtsnoeren kunnen meenemen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Dank u wel voor de toelichting. De verschillende maatregelen op zich lijken redelijk fragmentarisch te zijn. Het is alleszins een goed begin, maar er is nog onvoldoende duidelijkheid en zekerheid naar de toekomst toe. Dat zie je ook in het SERV-advies (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen) dat deze week naar buiten kwam, over het hele klimaatplan, maar ook specifiek over de taxshift: het is namelijk 'wachten op een kus'. Er zitten goede initiatieven in, maar het echte plan moet nog worden wakker gekust, zoals vroeger in de verhaaltjes ook met Sneeuwwitje moest gebeuren. Dat voel je hier eigenlijk ook. Dat zijn niet mijn woorden, het zijn de woorden van de SERV. Ik denk dat net daarom het langetermijnpad met structurele maatregelen belangrijk is. Collega Tobback verwees daar ook al naar, denk ik. Het is belangrijk om goed te kunnen inschatten: wat komt wanneer, en wanneer kunnen we daar werk van maken?

Als ik nog een laatste punt mag meegeven naar uw gesprekken met de Federale Regering: het advies van de SERV is ook om daar snel werk van te maken, liever sneller dan vandaag voorzien is. Vandaag wordt er gezegd dat we aardgasaansluitingen pas in 2026 verbieden in nieuwbouw, en dat is omdat warmtepompen pas dan echt concurrentieel worden. Als we dat tempo kunnen opdrijven, dan kunnen we ook sneller van dat gas af, net zoals bij de campagne in Nederland.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Aerts, ik kan alleen maar meegeven dat we daar aan hard aan het werken zijn. Dat is ook de reden waarom we een aantal fossiele subsidies al hebben afgeschaft. Dat toont ook wel duidelijk dat we echt die richting

uit willen gaan. Bij de federale collega's zie ik dat zij over miljarden euro's subsidies beschikken. Zij moeten nog beginnen aan die oefening om te gaan schrappen.

De eerste stap is dus duidelijk gezet. Ik deel ook de mening van collega Tobback dat we alles nog eens goed in kaart moeten brengen. We gaan verder met die oefening. Ik begrijp dat u, net als de SERV, vindt dat het misschien wat te traag gaat. Maar we zijn begonnen met de oefening en het werk is nog helemaal niet af. Dit is nog maar een eerste stap. Ik denk dat we daarmee toch wel heel duidelijk aangeven welke richting we moeten uitgaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.